

Bediüzzaman ve İnsan Hakları Ekseninde Avrupa Birliği*

From Bediuzzaman Said Nursi's Viewpoint
The European Union in the Axis of Human Rights

Emine Bakırlıoğlu

Özet

1959 yılından beri Avrupa Birliği'nin kapısında bekleyen bir ülke olarak, Avrupa Birliği Türkiye'de en çok tartışılan konulardan biridir. Ancak toplumumuzda birçok sosyal olay, olgu, sorun vs. değerlendirilirken ve bununla ilgili bir sonuca varmaya çalışılırken yapıldığı gibi Avrupa Birliği değerlendirilirken de en çok yapılan hata bilmemek, tanımamaktır. Özellikle halk düzeyinde değerlendirilirse, bu konudaki tartışmalarda çok radikal görüşler belirtilmesine rağmen, birçok kişi AB'ye "neden girmeliyiz?" ya da "neden girmemeliyiz?" sorularına ampirik ve net cevaplar verememektedir. Ömer Faruk Uysal (2004) makalesinde, genellikle bu sorulara cevap olarak gösterilen argümanları temellendirerek cevaplandırmaya çalışmaktadır. Bu makalede, söz konusu argümanlardan özgürlük, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne dayanan çıkarımları, Bediüzzaman Said Nursi'nin görüşleri ışığında tartışılarak Avrupa Birliği hakkında çeşitli sorulara cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, İnsan Hakları, Özgürlük, Hukukun Üstünlüğü*

Abstract

As a country waiting at the gate since 1959; the European Union is one of the most discussed issues in Turkey. However, as it is done while evaluating many social events, cases, problems etc. in our society; it is done while

* Köprü dergisi, 'Avrupa Birliği' konulu, gençler arası makale yazma yarışması 1. si.

Thomas Paine'in
1791 yılında
insan haklarına
yaptığı vurgu,
günümüzde de
aynı etkisini
korumaktadır.
Çünkü bu kavram
halen toplumların
benliğinde tam
anlamıyla yer
edinememiştir.

evaluating the European Union; “unknowingly expressing opinion”. In particular, at the level of the public, although there are many radical opinions in the discussions on this issue, many people are unable to provide a fair and clear answers to the questions of “why should we access?” or “why should we not access?”. In his article, Ömer Faruk Uysal (2004), generally tries to answer the arguments which are shown as answers to these questions. In this article, the arguments based on freedom, democracy and the rule of law will be discussed in the light of Bediuzzaman Said Nursi's opinions and various questions about the European Union will be discussed.

Keywords: *European Union, Human Rights, Freedom, Rule of Law*

Giriş

“İnsan haklarına ve her memlekette hükümetin varlık hakkının biricik temeli olan halkın otoritesine dayanan bir anayasa kurmak işi ile meşgul olan Milli meclis, küstah hükümetlerin niteliğinden olan o kendilerini yine kendi otoritelerine dayamak ya da irsi saltanat saçmalığı üzerine kurmak gibi süflü ihtirasların hiçbirini duymadı. Düşündüğünü olmak ve düşünce- nin konusu ile birlik halinde hareket etmek, insan dimağının hassasıdır.”^[1]

Thomas Paine'in 1791 yılında insan haklarına yaptığı vurgu, günümüzde de aynı etkisini korumaktadır. Çünkü bu kavram halen toplumların benliğinde tam anlamıyla yer edinememiştir. Özellikle Türkiye gibi geç kapitalleşmiş ülkeler için, Paine'in 'halkın otoritesi' kavramı ütöpik bir özellik taşımaktadır. Avrupa, burjuva devrimi sürecini çok daha önce yaşamış bir coğrafya olarak, nispeten daha iyi durumdadır. Bu durum ise Avrupa ülkeleri için bir içine kapanmayı doğururken, geri kalmış diğer ülkeler için Avrupa'yı oldukça cezp edici bir hale getirmektedir.

Avrupa Birliği bugün bunun en somut örneğidir. Bir tarafta AB'ye girmek için sıra bekleyen ülkeler, diğer tarafta ise kendi çıkarlarına yönelik olarak diğer ülkeleri aralarına almak için çeşitli şartlar koşan Avrupa, dünyanın adaletsiz dengelerini daha da uç noktalara taşımaktadır. Elbette o kounuma ulaşamamış toplumlar için Avrupa, birçok açıdan kurtarıcı bir el görevi görüyor olabilir. Ancak modern toplumda Avrupa'yı cazip hale getiren en önemli şey, sosyal ve siyasal hayatında yerleşmiş bulunan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları vb. unsurlardır.

Avrupa'da İnsan Hakları

Günümüzde (çeşitli tartışmalar olsa da) dünya genelinde 'insan hakları', 'hukukun üstünlüğü', 'demokrasi' gibi kavramlar genel olarak 'Avrupa' çerçevesinde şekillenmekte, Avrupa bu kavramların hayata geçirilmesinde bir ideal olarak gösterilmektedir. Peki bu nasıl gerçekleşti? Engizisyon mahkemelerinin baskısı altında çırpınan Batı, nasıl oldu da 'medeniyet' kelimesiyle aynı anlamda kullanılır hale geldi?

Bu sorunun cevabı ancak Batı'nın tarihsel sürecini ve Doğu ile ilişkilerini ayrıntılı bir incelemeye tabi tutularak verilebilir. Ancak kısa vadede inceleyecek olursak insan haklarının uluslararası düzeyde ele alınmasının, savaş sonrası Birleşmiş Milletler çatısı altında, 1948 yılında kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi ile başladığı söylenebilir.^[2] (Akbaba, 2017, s.99) Her ne kadar arkasında birçok tarihsel sebep varsa da, Avrupa'da İnsan Hakları'nın ciddi düzeyde hayata geçirilmesi İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme rastlamaktadır.^[3] Bu dönemde refah devleti politikaları ön plana çıkmaya başlamış, daha eşitlikçi bir toplum ve devlet anlayışı yükselişe geçmiştir. Böylece dünya ekonomisine yön verebilecek güce sahip olan Avrupa, hukuki düzlemde de söz sahibi hale gelmiştir.

“Avrupa Anayasasının en önemli taraflarından biri, temel hak ve özgürlükleri olabildiğince geniş bir çerçeve içinde güvence altına alması.”^[4] İşte bu, AB'yi diğer ülkeler için cazip hale getiren en önemli getirisidir.

Aday Ülke Olarak Türkiye'de İnsan Hakları

Avrupa Birliği'nin fikri temellerinin insan haklarının devamlılığı üzerine kurulduğu söylenebilir. Yalnızca kurucu üyeler değil, AB'ye aday ülkelerden de bu temelde gerekli şartları yerine getirmeleri beklenmektedir.

“Zamanla yürütülen çalışmalar neticesinde günümüz AB projesinin de insan haklarını koruma ve geliştirme gayesi içinde olduğu görülmektedir. İnsan hakları konusunda yakın geçmişte önemli adımlar atan ve bir takım standartlar ortaya koyan AB, Avrupalılaştırma olarak da bilinen bu politikalarını sadece tüm üyeler için değil aday ve potansiyel aday ülkeler için de geçerli kılma arzusundadır.”^[5]

Bu nedenle Avrupa Birliği'ne girmek isteyen ülkelerin demokratikleşme düzeyinde belirli bir aşamaya gelmiş olması beklenmekte, aday ülkeler de bunun için çeşitli hukuki düzenlemelere yönelmektedir. Ancak bu süreç her ülkede aynı seyri izlememekte, gerekli düzenlemeler bazen ülkenin kültürel yapısıyla çelişebilmektedir. Feyzullah Cihangir'in de^[6] makalesinde ele aldığı gibi, Türkiye de bir aday ülke olarak birçok yasal değişiklik yapmış, ancak bu değişikliklerin hayata geçirilmesi AB'ye girmenin yanına bile yaklaşacak seviyeye ulaşamamıştır. Makalenin yazıldığı tarih göz önüne alınırsa, halen Türkiye'de insan hakları ve demokrasinin o aşamaya gelemediği, hatta özellikle son yıllarda bir gerileme sürecine girdiği görülmektedir.

[2] AKBABA, Sertan. (2017). AB Sürecinde Türkiye'nin İnsan Hakları ve Milli Kimlik İkilemi. Akademik Bakış, 20. Sayı, s.99

[3] Anadolu Üniversitesi. (2014). Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

[4] GÜLEÇYÜZ, Kazım. (2005). AB Sürecinde Değişen Türkiye. İstanbul: Yeni Asya, s. 367

[5] AKBABA, Sertan. (2017). AB Sürecinde İnsan Hakları ve Milli Kimlik İkilemi. Akademik Bakış, 20.sayı, s.99

[6] CİHANGİR, Feyzullah. (2004). Batının ve Batılılaşmanın Yeni Yüzü: Avrupa Birliği. Köprü, 85. Sayı

Avrupa Birliği'ne girmek isteyen ülkelerin demokratikleşme düzeyinde belirli bir aşamaya gelmiş olması beklenmekte, aday ülkeler de bunun için çeşitli hukuki düzenlemelere yönelmektedir.

Diğer Müslüman ülkeler gibi Türkiye de günümüzde İslam'ı tam anlamıyla yaşayan bir toplum olmaktan çok uzaktır. Toplumun çoğu kendisini Müslüman olarak tanımlarken, yine aynı çoğunluğun eşitlik, özgürlük, adalet gibi esaslara oldukça uzak bir duruş sergilemekte, hatta bazı kesimler bunları 'gavur icadı' olarak nitelendirebilmektedir.

Avrupa Birliği'nin Kültürel Entegrasyonu^[7] makalesinde Avrupa'nın da aslında homojen bir toplum olmadığı belirtilmiştir. Avrupa ülkelerini bir arada tutabilmek, ortak bir 'biz' bilinci oluşturabilmek için hükümetlerin çeşitli politikalar uygulaması gerekmiştir. Ancak burada önemli olan nokta tamamen homojen bir toplum olup olmamasından çok, bu toplumların çatışma halinde olmayıp uyum içerisinde bir topluluk olabilmeleridir. Habermas bunu 'Tartışmacı Politika' kavramıyla açıklar. "Aynı toplum içerisinde sürekli çatışma halinde olan bu çıkarlar ve değer yönelimlerinde bir denge oluşturmak gerekmektedir."^[8]

Burada Bediüzzaman Said Nursi'nin 'İhlas'a verdiği önem akla gelmektedir. Bediüzzaman ehl-i dünyanın başarısını, onların birlikte hareket edebilmelerinde; ehl-i hidayetin başarısızlığını ise ihtilafa düşmelerinde görmektedir. "Ehl-i dünya, büyük bir servet ve şiddetli bir kuvvet elde etmek için, hatta bir kısım ehl-i siyaset ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriye'nin mühim amilleri ve komiteleri, iştirak-i emval düsturunu kendilerine rehber etmişler."^[9] Bu düsturu kendine rehber edinen Batı, farklılıkları aşmış ortak bir zeminde bir araya gelebilmektedir. Böylece Bediüzzaman'ın da birçok defa vurguladığı gibi, Avrupa, İslamiyet'in küçük bir parçasını kendi içinde yaşatmaktadır. Günün birinde bir İslam devleti doğuracaktır.^[10] Gerçekten de Batı'nın bugün yaşadığı sosyal hayat, Asr-ı Saadet'i hatırlatmaktadır. İslamiyet'in temellerini oluşturan ve Müslüman toplumların benliğinde bulunması gereken hoşgörü politikası, günümüzde Avrupa toplumlarının benimsediği bir şey haline gelmiştir. Çoğunluğu Müslüman olan bir toplumun, Avrupa Birliği'ne girebilmesinin önündeki en büyük engel hak hukuk kavramlarını sosyal ve siyasal hayatına yeterince yerleştirememesi ise, o toplumun İslamiyet'i ne kadar hakıyla yaşadığını sorgulaması gerekmektedir. Elbette buradan Müslüman toplumların Avrupa'yı kendine her konuda rol model alıp, taklit bir Avrupa haline gelmeye çalışması gerektiği gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Avrupa'nın bugün düstur haline getirdiği birçok esas, İslamiyet'in temellerini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bizim İslamiyet'i tam ve doğru yaşamamız, aslında Avrupa ülkelerinin doğru İslamiyet'le tanışmasına bir vesile olacaktır.^[11]

Ancak şu da bir gerçektir ki, diğer Müslüman ülkeler gibi Türkiye de günümüzde İslam'ı tam anlamıyla yaşayan bir toplum olmaktan çok uzaktır. Toplumun çoğu kendisini Müslüman olarak tanımlarken, yine aynı çoğunluğun eşitlik, özgürlük, adalet gibi esaslara oldukça uzak bir duruş sergilemekte, hatta bazı kesimler bunları 'gavur icadı' olarak nitelendirebilmektedir.

[7] YEL, Ali Murat. (2004). Avrupa Birliği'nin Kültürel Entegrasyonu. Köprü, 85. Sayı

[8] HABERMAS, Jürgen. (2017). "Öteki" Olmak "Öteki"yle Yaşamak. İstanbul: Yapı Kredi, s.157

[9] Bediüzzaman Said Nursi. (2006) Lem'alar. Yirmi Birinci Lem'a. İstanbul: Yeni Asya, s.226

[10] Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Hutbe-i Şamiye. İstanbul: Yeni Asya, s.334

[11] Tarihçe-i Hayat. (2001). İstanbul: Yeni Asya, s.74

Bu gibi durumlar da İslamiyet'in baskıcı bir din olarak algılanmasına neden olabilmekte, 'İslamofobi' gibi bazı önyargı içeren fikirlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Bediüzzaman bundan yüz on yıl önce bu sorunun farkına varmış, bunun önüne geçmek, halkın görüşlerini değiştirebilmek için büyük çabalar sarf etmiştir. Meşrutiyet'e olumsuz bir tutum sergileyen Kürt aşiretlerinin sorularına cevap verdiği Münazarat eseri bunun en açık örneğidir. Bugün bu sorun hâlâ gündemdeki yerini korumaktadır.

Burada genel olarak şöyle görüşler ortaya atılabilmektedir: "İslamiyet'in özünde bu esaslar zaten varsa bizim Avrupa'nın hukuki düzenini örnek almamıza gerek yok. Eski düzenimize geri dönmemiz yeterli olur." Ömer Faruk Uysal'ın makalesinde belirttiği gibi Türkiye'de artık eski düzenin devamlılığını sağlamak çok da mümkün görünmemektedir.^[12] Tarihin her döneminde toplumlar daima bir değişim ve ilerleme süreci içerisinde olmuşlardır. Geriye doğru gitme çabası ancak eski düzenden kopamayıp ileriye görme gibi bir hedefi olmayan politikaların bir sonucu olup, örnekleri günümüzde de görüldüğü gibi birçok sosyal soruna yol açabilmekte, bazı uç ideolojilerin su yüzüne çıkmasına neden olabilmektedir.

Bu durumda Hüseyin Hatemi'nin şu sözü tartışmalı hale gelmektedir: "Demokratik ve Sosyal Hukuk Devleti olmadıkça AB'ye girmemizin ne yararı var? Olduktan sonra AB'ye girmemizin ne zararı var?"^[13] Ancak bunu cevaplayabilmek için önce şu soruya cevap vermek gerekmektedir: Demokratik ve Sosyal Hukuk Devleti olmadıkça AB'ye girebilir miyiz? Madem girebiliyorsak neden Türkiye bunca zamandır giremiyor? Hüseyin Hatemi'nin sorusu ancak ters çevrildiğinde bir mantık çerçevesine oturtulabilmektedir: Demokratik ve Sosyal Hukuk Devleti olduktan sonra AB'ye girmemizin ne yararı var? Türkiye'nin AB'ye girmesinin önündeki en büyük engel, en büyük eksiklik demokrasi ve hukuk alanındaki eksikliklerdir. AB'ye girme taraftarı olanların da en güçlü savunması, AB'nin bu alanda bir getirisi olması umududur.

Türkiye'nin Gözünden AB

Burada önemli olan soru şudur: "Avrupa'dan neyi almalıyız?" Asrın her sorununun çözümünü içerisinde barındıran Risale-i Nur'lar elbette buna da bir çözüm sunmaktadır: Batı'nın sefihane yaşayışını değil; fenlerini, mehasinini almak.^[14] Ancak Türkiye'nin bu güne kadar Batı'dan aldıkları göz önüne alınırsa, durumun pek de iç açıcı olmadığı görülmektedir. Osmanlı'da Batı'dan alınan ilk yeniliklere bakıldığında da, Batı karşısında bir ezilmişlik duygusuyla beraber girilen bir Batı taklitçiliği göze çarpmaktadır.

[12] UYSAL, Ömer Faruk. (2004). Avrupa Birliği'ne Nasıl Bakılmalı? Köprü, 85. Sayı, s. 24

[13] HATEMİ, Hüseyin. (2004). Türkiye ve Avrupa Birliği. Köprü, 85. Sayı, s. 28

[14] Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Nutuk. İstanbul: Yeni Asya, s.175

*Türkiye'nin
AB'ye girmesinin
önündeki en
büyük engel, en
büyük eksiklik
demokrasi ve
hukuk alanındaki
eksikliklerdir.*

Türkiye'nin Avrupa'ya karşı iki yönlü bir duruşu olduğundan söz edilebilir. Ezilmişlik hissi ve düşmanlık. Ezilmişlik beraberinde taklitçiliği getirirken, düşmanlık da milliyetçilik duygusuyla paralel ilerlemektedir.

“Tanzimat'tan itibaren, Batı'nın üstünlüğü fikri, Osmanlı düşüncesini işgal etmeye başladığı andan itibaren, İslamcı, Batıcı veya Türkçü tüm politik akımlar, konumlarını Batı'ya göre tanımlarlar ama söz konusu olan “objektif” bir Batı gerçekliğinden ziyade imgesel bir Batı'dır, Batı'nın Doğu tarafından temsilidir. Hatta Doğu, kendi kimliğini Batı üzerinden inşa etmekte, Batı'nın yansımasında pekiştirmektedir.’ Böylece Osmanlı, Batı'nın üstünlüğü karşısında ezilmiş kimliğini, “sakatlanmış benliğini” onarmak için yollar aramaya başlar.”^[15]

Günümüzde, kabaran milliyetçilik duygularına rağmen, hâlâ Batı'ya karşı bir ezilmişlik hissi, kendini aşağıda görme hali, Türkiye'de yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Bu durum ise Avrupa'yı körü körüne taklit etme gibi bir sorunu ortaya çıkarmaktadır.

Kısaca Türkiye'nin Avrupa'ya karşı iki yönlü bir duruşu olduğundan söz edilebilir. Ezilmişlik hissi ve düşmanlık. Ezilmişlik beraberinde taklitçiliği getirirken, düşmanlık da milliyetçilik duygusuyla paralel ilerlemektedir. Milliyetçilik duygusu ise iki şekilde su yüzüne çıkmaktadır: Dinî ve milli. Halkın bir kısmı faşist duygularla kendi ülkelerini ayrıcalıklı bir konuma yerleştirmeye çabalarırken, diğer bir kısmı Müslüman olmamayı sebep göstermektedir. Bu çift taraflı yaklaşım ise yine çift taraflı bir davranışı beraberinde getirmektedir. Bir taraftan onlardan farklı hatta üstün olduklarını gösterme çabası içerisine giren toplum, diğer taraftan Batı'nın hayat tarzını giderek içselleştirmektedir.

Bediüzzaman milliyet anlayışını müspet ve menfi olarak ayırmış, menfi milliyeti zararlarıyla birlikte ele almıştır.^[16] Onun yerine İslam milliyetini ön plana çıkarmaktadır. Ancak burada kastedilen İslam milliyeti, Müslüman olmayanlara karşı düşmanca bir tutum sergilemeyi meşrulaştırmamaktadır. Müslümanların gayrimüslimlerle diyalogunun hiçbir zaman düşmanca bir hale bürünmemesi gerektiğinin önemi, Bediüzzaman Said Nursi'nin fikri hayatı içerisinde gözlemlenebilmektedir. Bu konuda alınması gereken tavır kısaca şöyle ifade edilebilir: “Müslüman olmayanları dost edinme yaşağı, onların gayrı İslamî sıfatlarını güzel görüp taklit etme yaşağı manasındadır. O halde onlara İslam'ı anlatabilmek için ‘beşeri ilişkiler’ anlamında dost olmak gerekir.”^[17]

Türkiye'de bu yaklaşım halen benimsenemediği için Avrupa ile kurulması gereken diyaloglara da bir önyargı ile bakılmaktadır. Ancak bir şeyin iyi ya da kötü olduğuna karar vermek ancak onu tanımakla mümkün olabilir. Bilmeden, tanımadan geliştirilen tutumlar hiçbir zaman ileriye dönük, çözüm odaklı bir adım olmamıştır.

[15] ÜNSALDI, Levent. (2014). Bir Ekonomizm Eleştirisi. Ankara: Heretik

[16] Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Mektubat. İstanbul: Yeni Asya s. 310-311

[17] BATTAL, Ahmet. (2016). Doğu'da ve Batı'da Yaşamak ve Yaşatmak İçin Doğru İslamiyet. Köprü, 134. Sayı, s.116

“Ortak paydada olanlar ve olmayanlar ile kurulacak diyaloglar, önce tanımayı sonra olası kin ve nefretleri önlemeyi daha sonra da barış ve sevgiyi yaygınlaştıracaktır. Fakat bu iyimser bir hedefdir. Diyaloglar tanıma safhasından sonra olumsuz da gelişebilir yani kopabilir. Diyalog bir kültürdür, bir anlayıştır; gerçekleştirilmesi gereken özel bir çabadır. Diyalogda esas alınacak tavır ve tutumlar insani temel ölçüler üzerine kurularak inşa edilir. Anlayış ve kavrayış çerçevesinde yapılan konuşma her türlü sorgulama ve arayışı da besleyecektir.”^[18]

Kazım Güleçyüz 2005 yılında yazdığı kitabında Türk toplumunun AB sürecine yönelik yaklaşımını oldukça iyimser değerlendirmektedir.^[19] Toplumun AB'nin kazandıracaklarının farkında olduğunu, bu nedenle AB yönündeki gelişmeleri sabote etmeye yönelik girişimlerin başarısız olacağını belirtmiştir. Aradan on üç yıl geçti ve belki bu on üç senede yaşanan siyasal ve toplumsal süreçlerin de etkisiyle bugün halkın AB'ye girmek veya hukukun, demokrasinin, insan haklarının önemini kavramak gibi bir endişesinin olmadığı net bir şekilde görülmekte.

Bediüzzaman Said Nursi'nin Düşüncesinde 'Avrupa'

İnsan haklarının Doğu'da benimsenememesinin en temel sebebi bu olgunun Batı'da ortaya çıkmış olmasıdır. Özellikle Türkiye için düşünülürse, yirminci yüzyılın başlarında ilan edilen İkinci Meşrutiyet'in ve devamında gelen değişimlerin halk tarafından kabul görmemesinde, bunların Avrupa'da ortaya çıkmış olması en önemli rolü oynamaktadır. 'Ecneblerin' ortaya attığı fikirlerin bir de yanlış uygulamalarla istibdada dönüşmesi, doğal olarak halkın bunları ötekileştirmesine yol açmıştır. Böylece 1908 yılında Meşrutiyet'in ilanıyla başlayan süreç, tepeden inme her devrim gibi, birçok olumsuz sonucu beraberinde getirecek sancılı bir sürecin kaynağını oluşturmuştur.

Toplumun böyle süreçlerden geçtiği bir dönemde, İslam âlimleri de bu fikirlere karşı genel olarak olumsuz bir tutum geliştirmiş, ancak Bediüzzaman Said Nursi, her konuda olduğu gibi bu konuda da önyargılı, genelle-yici bir bakış sergilemekten kaçınmıştır. Bediüzzaman'ın içtimai meselelere karşı yaklaşımlarını ortaya koyan Eski Said dönemi eserlerinde, onun bu bakışı net bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Yalnızca bu konuda döneminin çok ilerisinde bir yaklaşım sergilemekle kalmayan Bediüzzaman, toplumun bu fikirleri benimsemesi için de büyük bir çaba harcamıştır. Kendisine sorulan sorulara hep bu yönde cevaplar vermiş, uygulayıcılarının hatalarının meşrutiyete verilmemesi gerektiğine inanmış ve kendisine sorulan sorulara daima bu yönde cevaplar vermiştir. “Bazı memurların ef’ali, adem-i ülfetten dolayı size yanlış ders gösterdiği ve şiddetten neş’et eden müşevveşiyetle

Bediüzzaman Said Nursi, her konuda olduğu gibi bu konuda da önyargılı, genelle-yici bir bakış sergilemekten kaçınmıştır.

[18] HACINEBİOĞLU, İ. Latif.(2006)Kavram Üzerinden Kavrama. Genç Yaklaşım, 27. Sayı, s.31

[19] GÜLEÇYÜZ, Kazım. (2005)AB Sürecinde Değişen Türkiye. İstanbul: Yeni Asya, s.20

Bediüzzaman'ın
Batı'ya bakışı,
aslında hayatı
boyunca
benimsediği
hürriyet,
adalet, hoşgörü
kavramları
etrafında
şekillenmektedir.
Kendisi haksız
sebeplerden
dolayı defalarca
hapis ya da
sürgün cezasına
çarptırılmış,
ancak yine
de fikirlerini
neşretmekten asla
vazgeçmemiştir.

hal-i hazırda fahmettiğiniz meşrutiyeti tefsir etmeyeceğim. Belki hükümetin hedef-i maksadı olan meşrutiyet-i meşruayı beyan edeceğim.”^[20]

Meşrutiyet-i meşrua, Bediüzzaman'ın özellikle Eski Said döneminde üzerinde en çok durduğu kavramlardan biridir. Bediüzzaman'ın doğru Meşrutiyet tanımıdır. Meşrutiyetin ilanının ilk zamanlarında halkın yeni rejime karşı aldıkları tavır ve hükümetin bu tavırı haklı çıkaran, Meşrutiyet'i istibdada çeviren tutumlarını doğru bir zeminde yeniden düzenleme şeklidir de denilebilir. O'na göre Meşrutiyet ve şeriat birbirine zıt düşen kavramlar değildir, tam tersine birbirini tamamlayıcı niteliktedirler. “Asıl şeriatın meslek-i hakikisi, hakikat-i meşrutiyet-i meşruadır.”^[21] Kısaca Bediüzzaman ne Batı'yı ne de insan hakları, hukuk, meşrutiyet, demokrasi gibi fikirleri hiçbir zaman İslam'a aykırı bir şey olarak düşünmemiş, bunları İslam ile sentezlemeye çalışmıştır. Kendisini 'dindar bir Cumhuriyetçi' olarak tanımlaması da bunun en bariz örneklerindedir. O'nun hiçbir zaman hürriyetinden taviz vermeyişi ve istibdadın her türlüşüne karşı aldığı tavır, bugün toplumun belki de eksikliğini en çok yaşadığı şeylerden biridir.

“Evet, ben neseben ve hayatça avam tabakasındayım. Ve meşreben ve fikren 'müsavat-ı hukuk' mesleğini kabul edenlerdenim. Ve şefkaten ve İslamiyet'ten gelen sırr-ı adalet ile burjuva denilen tabaka-i havassın istibdad ve tahakkümlerine karşı eskiden beri muhalefetle çalışanlardayım. Onun için bütün kuvvetimle adalet-i tamme lebinde, zulüm ve tagalübün ve tahakküm ve istibdadın aleyhindeyim.”^[22]

Bediüzzaman'ın Batı'ya bakışı, aslında hayatı boyunca benimsediği hürriyet, adalet, hoşgörü kavramları etrafında şekillenmektedir. Kendisi haksız sebeplerden dolayı defalarca hapis ya da sürgün cezasına çarptırılmış, ancak yine de fikirlerini neşretmekten asla vazgeçmemiştir. Kendisi de hiçbir zaman istibdada, özellikle fikir özgürlüğünün kısıtlanmasına karşı olan duruşunu değiştirmemiştir. Onun hoşgörü anlayışı başkalarını farklılıklarıyla kabul etmeye dayanmaktadır.^[23]

Bugün Bediüzzaman Said Nursi'nin bu temel düsturunu, Avrupa toplumları sosyal hayatlarında net bir biçimde yerleştirebilirken, Türkiye bundan giderek uzaklaşmaktadır. Gerek siyaset, gerek toplum düzeyinde olsun Bediüzzaman'ın hürriyet anlayışından giderek uzaklaşma söz konusudur. Oysa Bediüzzaman'ın benimsediği esaslar, Kur'an'dan aldığı derslerdir ve o bu derslerle hem siyasetçilere hem de millete yol göstermiştir.^[24]

[20] Bediüzzaman Said Nursi. 2012. Eski Said Dönemi Eserleri/Münazarat. İstanbul: Yeni Asya, s.209

[21] Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Divan-ı Harb-i Örfi. İstanbul: Yeni Asya, s.121

[22] Bediüzzaman Said Nursi . (2006). Lem'alar, Yirmi İkinci Lem'a. İstanbul: Yeni Asya, s.232

[23] MİCHEL, Thomas. (2004). Said Nursi'nin Düşüncesinde Diyalog ve İhlas. Köprü, 85. Sayı, s.83

[24] VAPURLU, Ali. (2015). İçtimai ve Siyasi Tespitler. İstanbul: Yeni Asya, s.209

Sonuç

Avrupa Birliği'ne girip girmeme sorunu, "Avrupa Birliği'nin neyine ihtiyacımız var" sorusunun yanıtlanmasıyla bir sonuca ulaştırılabilir. Bu sorunun en net cevabı ise, insan hakları ve bu hakların korunması ve geliştirilmesi için oluşturulması gereken zemindir. Ancak bir şeyin alınabilmesi için önce onun yokluğunu fark etmek ve varlığına olan ihtiyacı hissetmek gerekmektedir. Türk toplumu, insan haklarını en mükemmel biçimde içinde barındıran bir dine mensup olmasına rağmen, şu an toplumun birçoğu bunların yokluğunu bile fark edememiştir. Hala AB'ye girip girmeme tartışmasında dini farklılıkların bulunması konusu dahi aşılamamışken, söz konusu farkındalığın kazanılması ise, yakın gelecekte pek mümkün gözükmemektedir. Bu farkındalığı elde edebilmek için Bediüzzaman'ın bu konulardaki fikirlerine kulak verilmelidir. Avrupa ile geliştirilen ilişkilerde de Bediüzzaman Said Nursi'nin içtimai ve siyasi konulardaki tespitleri dikkate alınmalı, Batı'nın hayat tarzı yerine güzel taraflarının örnek alınması sağlanmalıdır. Yoksa gün geçtikçe Avrupa İslam'ın sosyal hayat anlayışını benimserken, Türkiye eskiye dönme hevesiyle Orta Çağ Avrupasına benzemekten öteye gidemeyecektir.

Kaynakça

- AKBABA, Sertan. (2017). AB Sürecinde Türkiye'nin İnsan Hakları ve Millî Kimlik İkilemi. Akademik Bakış, 20. Sayı, Anadolu Üniversitesi. (2014). Toplumsal Tabakalaşma ve Eşitsizlik. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- GÜLEÇYÜZ, Kazım. (2005). AB Sürecinde Değişen Türkiye. İstanbul: Yeni Asya
- CİHANGİR, Fezullah. (2004). Batının ve Batılılaşmanın Yeni Yüzü: Avrupa Birliği. Köprü, 85. Sayı
- YEL, Ali Murat. (2004). Avrupa Birliği'nin Kültürel Entegrasyonu. Köprü, 85. Sayı
- HABERMAS, Jürgen. (2017). "Öteki" Olmak "Öteki"yle Yaşamak. İstanbul: Yapı Kredi
- Bediüzzaman Said Nursi. (2006) Lem'alar. Yirmi Birinci Lem'a. İstanbul: Yeni Asya
- Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Hutbe-i Şamiye. İstanbul: Yeni Asya
- Tarihçe-i Hayat. (2001). İstanbul: Yeni Asya
- UYSAL, Ömer Faruk. (2004). Avrupa Birliği'ne Nasıl Bakılmalı? Köprü, 85. Sayı
- HATEMİ, Hüseyin. (2004). Türkiye ve Avrupa Birliği. Köprü, 85. Sayı
- Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Nutuk. İstanbul: Yeni Asya

-
- ÜNSALDI, Levent. (2014). Bir Ekonomizm Eleştirisi. Ankara: Heretik
- Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Mektubat. İstanbul: Yeni Asya
- BATTAL, Ahmet. (2016). Doğu'da ve Batı'da Yaşamak ve Yaşatmak İçin Doğru İslamiyet. Köprü, 134. Sayı
- HACINEBİOĞLU, İ. Latif. (2006) Kavram Üzerinden Kavrama. Genç Yaklaşım, 27. Sayı
- Bediüzzaman Said Nursi. 2012. Eski Said Dönemi Eserleri/Münazarat. İstanbul: Yeni Asya
- Bediüzzaman Said Nursi. (2012). Eski Said Dönemi Eserleri/Divan-ı Harb-i Örfi. İstanbul: Yeni Asya
- MICHEl, Thomas. (2004). Said Nursi'nin Düşüncesinde Diyalog ve İhlas. Köprü, 85. Sayı
- VAPURLU, Ali. (2015). İçtimai ve Siyasi Tespitler. İstanbul: Yeni Asya
- PAİNE, Thomas. (2013). İnsan Hakları. İstanbul: Doruk